

Корона, деза, меми

Матеріали лекції про дезінформацію, підготовленої для «карантинного проєкта» науково-популярного клубу [«Вільний Університет Майдан Моніторинг»](#) за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» та Європейського союзу в рамках гуманітарної ініціативи «Людяність і взаємодопомога».

Подивитися її можна тут: <https://youtu.be/bQ3J01J1UqI>

Вступ

«Коронавірус», «корона» або COVID-19 «по-розумному» називається коронавірусною інфекцією COVID-19, SARS-CoV-2, 2019-nCoV. Він існує, люди інфікуються, хворіють, одужують або помирають, незалежно від віку, статі, ставлення до його існування тощо.

Можна мати різні думки щодо офіційних статистики та заходів подолання, але де її брати, потрібно знати. Та використовувати цю інформацію як основу для вибудовування власної точки зору щодо пандемії коронавірусу.

Дезінформація — неправдиві, навмисно перекручені відомості про які-небудь події, чиясь діяльність і т. ін. (Словник української мови. Томи 1-10). Термін набув поширення в СРСР ще у 1920-х.

Fake news — фальшива, часто сенсаційна інформація, розповсюджена під виглядом новин. Collins English Dictionary у 2017-му визнав fake news словосполученням року. Використання цього терміну тоді зросло на 365%, а найчастіше він траплявся у заголовках ЗМІ та Twitter Дональда Трампа.

Меми — різновид сучасного фольклору, який специфічно відображає актуальні для суспільства теми (інфопростір).

Науки про меми (мемології) не існує, меметичні війни не ведуться, це конспірологічна маячня.

Розуміння мемів (як і будь-якої інформації) неможливе поза контекстом, а отже їх вплив має обмеження.

Інформаційна війна — реальна. Вона ведеться проти України, зокрема за допомогою дезінформації/фейків. На рівні «звичайної людини» боротися з нею допомагають медіаграмотність і медіагігієна.

Будь-яка точка зору — лише точка зору. Ви маєте право на власну, а також обстоювати всі інші права, вказані у законодавчих актах України та ратифікованих нею наднаціональних документах.

Як тема висвітлюється у медіа

Дезінформація про коронавірус

Деякі шаблони російської дезінформації

Дезінформатори за допомогою нового тренду (пандемії коронавірусу) відпрацьовують старі. Наприклад, характеризують неспроможність України як держави через «невдалі» кроки у боротьбі з поширенням COVID-19.

Дезінформатори намагаються посіяти паніку та зневіру, підкреслюючи нерівність доступу до медицини, строкатістю «карантинних» обмежень, скороченнями шкіл, лікарень тощо.

Дезінформатори прагнуть викликати повагу до РФ і дій її керівництва в очах аудиторії, тому розповідають про допомогу США (насправді, куплену Вашингтоном), Італії

(яку ніби покинув напризволяще ЄС) тощо. Відновлення без допомоги РФ неможливе.

Дезінформатори демонізують «ворогів» і підносять «друзів». Це відбувається опціонально, тому потрібно слідкувати за новинами. Найчастіше «ворог» — США, «друг» — Китай.

Нині основні сподівання світової спільноти щодо подолання пандемії стосуються розробки вакцини, саме на її дискредитацію спрямована російська дезінформація останніми місяцями.

Як дезінформація про коронавірус відбивається на мемах

Як дезінформація про коронавірус відбивається на житті

Як протистояти дезінформації (зокрема, про коронавірус)

Висновки

Тема поширення коронавірусу станом на літо 2020 року вщухає, поступаючись послабленню обмежувальних заходів. Насправді ж загроза нікуди не поділася.

Думайте, з яких джерел отримуєте інформацію. Інтернет-меми (як і будь-який медіаконтент) формують толерантність до зображеного.

Думайте, що поширюєте. Соціальні мережі надали можливість людям віднайти більше підтверджень своїм очікуванням і уявленням, а не правдивої інформації та фактів.

Правдиву інформацію доведеться шукати самим. Не чекайте, що хтось її надаватиме.

Єдині ліки від дезінформації та фейків — медійна та інформаційна грамотність. Але і медіа, і меми можуть вбити. Таке життя.

Використані джерела (в порядку згадки):

- Актуально про COVID-19 // <https://moz.gov.ua/koronavirus-2019-ncov>

- Словник української мови. Томи 1-10 // <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>

- Постановление Политбюро ЦК РКП(б) «О дезинформации» // <https://www.alexanderyakovlev.org/almanah/inside/almanah-doc/1000408>

- Collins English Dictionary // <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/fake-news>

- Сучасний фольклор і медіаграмотність: точки дотику / Г. Старкова // http://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_statey_AUP2018.pdf

- Егоїстичний ген / Річард Докінз. Переклад з англійської: Я. А. Лебеденко. Харків: КСД, 2017

- Oxford English and Spanish Dictionary // <https://www.lexico.com/definition/meme>

- Журналистика, «фейковые новости» и дезинформация: руководство по академической и проф. подготовке журналистов // https://www.susu.ru/sites/default/files/book/zhurnalistika_i_dezinformaciya.pdf

- «Біла книга спеціальних інформаційних операцій проти України 2014-2018» / Д. Золотухін

- Як онлайн-медіа висвітлюють COVID-19. Моніторинг ІМІ // <https://imi.org.ua/monitorings/yak-onlajn-media-vysvitlyuyut-covid-19-monitoring-imi-i32341>
- COVID-19 відходить на другий план. Звіт з моніторингу онлайн-медіа // <https://imi.org.ua/monitorings/covid-19-vidhodyt-na-drugyj-plan-zvit-z-monitoringu-onlajn-media-i33275>
- texty.org.ua // <https://topic-radar.texty.org.ua/#/>
- Детектор медіа // <https://detector.media/>
- Цензор.НЕТ // <https://censor.net.ua/>
- New Yahoo News/YouGov poll shows coronavirus conspiracy theories spreading on the right may hamper vaccine efforts // <https://news.yahoo.com/new-yahoo-news-you-gov-poll-shows-coronavirus-conspiracy-theories-spreading-on-the-right-may-hamper-vaccine-efforts-152843610.html>
- Коронавірус: як люди гинуть через фейки // <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52847912>
- Коронавірус і теорія змови. До чого тут Білл Гейтс і ветеринарний інститут // <https://www.bbc.com/ukrainian/features-53119511>
- WHO (Всесвітня організація охорони здоров'я) // <https://www.facebook.com/WHO>
- factcheck.org // <https://www.factcheck.org/2020/04/conspiracy-theory-misinterprets-goals-of-gates-foundation/>
- VOXCHECK // <https://voxukraine.org/uk/category/proekti/voxcheck-uk/>
- 7 способів уникнути фейків під час пандемії коронавірусу // <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/24393/2020->

03-26-7-sposobiv-uniknuti-feikiv-pid-chas-pandemii-koronavirusu/

- Фейки про коронавірус у соцмережах: 7 правил інформаційної гігієни //

<https://www.bbc.com/ukrainian/features-52280808>